

2. Занин А. В. Проблемы расследования и предупреждение выпуска недоброкачественной и некомплексной продукции : дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 1981. 201 с.

3. Букаева И. Н. Обстановка совершения преступления, получение и использование информации о ней при расследовании уголовных дел : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Тюмень, 2006. 222 с.

4. Фомина А. С. Глава IV. Расследование убийств, совершаемых по сексуальным мотивам // Расследование преступлений против личности : учеб. пособие / под ред. О. Я. Баева. Воронеж : Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 1998. С. 71.

5. Викторова Л. Н. Фактор времени в методике расследования // Методика расследования преступлений (общие положения) : материалы науч.-практ. конф. М., 1976. С. 116–120.

Одержано 17.04.2019

★

УДК 343.13

Вадим Іванович Шестаков,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ЩОДО СУБ'ЄКТІВ ПІДГОТОВЧОГО СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Перебудова кримінального процесу України відповідно до передових європейських стандартів вимагає удосконалення підходів до багатьох правових інститутів. У зв'язку з цим виникають певні проблеми, які потребують теоретичного узагальнення і практичного втілення. Однією з таких проблем є необхідність подальшого врегулювання кримінальних процесуальних відносин у стадії підготовчого судового провадження, зокрема встановлення чіткого кола суб'єктів цієї стадії та їхнього процесуального статусу. Уточнення їх переліку сприятиме розвитку шляхів удосконалення механізму захисту прав, свобод та законних інтересів особи у кримінальному провадженні.

Відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства до числа учасників підготовчого судового провадження віднесено прокурора, обвинуваченого, захисника, потерпілого, його представника та законного представника, цивільного позивача, його представника та законного представника, цивільного відповідача та його представника, представника юридичної осо-

би, щодо якої здійснюється провадження, суддю (суд, запасного суддю), секретаря судового засідання, судового розпорядника (ст. 314, 342–345 КПК України [1]).

Незважаючи на досить широке коло вищевказаних суб'єктів, тим не менш є підстави стверджувати про доцільність його подальшого удосконалення з огляду на необхідність узгодження цього питання з вимогами інших норм КПК України.

Загальні підходи, застосовані законодавцем у п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК України та п. 26 ч. 1 ст. 3 КПК України щодо сторін кримінального провадження і учасників судового провадження» вказує, що до числа учасників підготовчого судового провадження, вказівка на яких відсутня у ч. 2 ст. 314 КПК України, але які за характером їх участі у кримінальному провадженні можуть брати участь у підготовчому судовому засіданні, слід віднести таких суб'єктів кримінального процесу як: 1) особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, її законний представник; 2) персонал органу пробації; 3) третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт; 4) інші особи, за клопотанням або скаргою яких у випадках, передбачених КПК України, здійснюється судове провадження (наприклад, заявник або особи із невизначеним процесуальним статусом (співучасники кримінального правопорушення, матеріали кримінального провадження щодо яких виділені в окреме провадження; співучасники кримінального правопорушення, кримінальне провадження щодо яких є закритим; співучасники кримінального правопорушення, які є виправданими або засудженими [2, с. 101]).

З позиції законодавства (ч. 2 ст. 314 КПК України) та роз'яснень у сфері судової практики [3] вказані суб'єкти кримінального провадження не відносяться до учасників підготовчого судового засідання. Тому, як бачимо, доволі численна група осіб позбавлена можливості участі у підготовчому судовому засіданні. Але права та свободи цих осіб могли бути обмежені або навіть порушені під час досудового розслідування. Однак всі вони у подальшому будуть брати участь у судовому провадженні. Відповідно, слід вести мову про виникнення ситуації штучного обмеження правових можливостей цих осіб для відстоювання (захисту) їх прав, свобод та законних інтересів. У тому числі і

шляхом оскарження ними під час підготовчого судового засідання в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, посадових і службових осіб.

Також, як свідчить аналіз кримінальних процесуальних відносин та кола їх учасників, до участі як суб'єкти етапу підготовчого провадження, які не вказані у ч. 2 ст. 314 КПК України, також слід віднести: 1) законного представника обвинуваченого, адже під час підготовчого судового засідання розглядається питання призначення судового розгляду у тому числі і у зв'язку із надходженням від прокурора обвинувального акту щодо обвинуваченого, який може бути неповнолітнім; 2) представника юридичної особи, шкоду інтересам якої завдано злочином, адже вважаємо, що вирішення цього питання є обов'язком прокурора, а в певних випадках суду, які за власною ініціативою мають поінформувати відповідну юридичну особу про право її представника брати участь у судовому розгляді у статусу потерпілого, і в разі надходження відповідного клопотання суд має визнати таку юридичну особу потерпілим (ст. 55 КПК України); 3) заставодавця, в разі, якщо на досудовому розслідуванні щодо підозрюваного було обрано запобіжний захід у вигляді застави (ст. 182 КПК України), адже суддя має переглянути за клопотанням прокурора обраний на досудовому слідстві запобіжний захід, у вказаному випадку – заставу, що передбачає обов'язкову участь заставодавця, який у такому разі стає учасником підготовчого судового провадження.

Враховуючи вищевказане, пропонуємо уточнити суб'єктний склад учасників підготовчого судового засідання в ч. 2 ст. 314 КПК України, виклавши її в наступній редакції:

«2. Підготовче судове засідання відбувається за участю прокурора, обвинуваченого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, їхніх захисників та законних представників, потерпілого, його представника та законного представника, цивільного позивача, його представника та законного представника, цивільного відповідача та його представника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт, та її представника, а також інших осіб, за їх клопотанням, згідно з правилами, передбаченими цим Кодексом для судового розгляду. За необхідності у судове засі-

дання викликається представник персоналу органу пробації, за-
ставодавець, а також представник юридичної особи, шкоду інте-
ресам якої завдано злочином, якщо під час досудового розсліду-
вання цю особу не було визнано потерпілим.

3. Після виконання вимог, передбачених статтями 342—345 цьо-
го Кодексу, головуєчий з'ясовує думку усіх учасників судового
провадження щодо можливості призначення судового розгляду».

На закінчення відзначимо, що одним із актуальних завдань
подальших наукових досліджень питань правової регламентації
підготовчого судового засідання у кримінальному провадженні є
уточнення процесуальних засобів, передбачених чинним КПК
України, використання яких дозволяє його учасникам забезпечи-
ти захист їхніх прав, свобод і законних інтересів.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України
від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Вер-
ховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
(дата звернення: 20.04.2019).

2. Жук М. С. Процесуальний статус співучасників кримінального
правопорушення, які не є обвинуваченими (підсудними), в аспекті меж
судового розгляду. *Науковий вісник Ужгородського національного уні-
верситету*. 2015. Вип. 35, ч. I, т. 3. С. 97—102.

3. Про порядок здійснення підготовчого судового провадження
відповідно до Кримінального процесуального кодексу України : лист
Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і криміна-
льних справ від 03.10.2012 № 223-1430/0/4-12 // База даних «Законодав-
ство України» / Верховна Рада України. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/
laws/show/v1430740-12](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1430740-12) (дата звернення: 20.04.2019).

Одержано 25.04.2019

*